

Χρώμα, φόρμα, ζωγραφική

ΣΧΟΛΕΙΑ, ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

12–15 ετών, 2 ώρες, 3 διδακτικές ενότητες

ζωγραφική, κολάζ

θεωρία των χρωμάτων, θεωρία των σχημάτων, Wassily Kandinsky, Paul Klee

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΥΛΙΚΑ

Χαρτί DIN A3, Χαρτί DIN A4, Χαρτί DIN A3, χρωματιστό χαρτί, ξυλομπογιές, νερομπογιές, ψαλίδια χαρτιού, κόλλες στικ, έγχρωμες φωτοτυπίες έργων ζωγραφικής του Βασίλι Καντίνσκι και του Πάουλ Κλέε

ΟΔΗΓΙΕΣ

Σε αυτή την ενότητα οι συμμετέχοντες θα ασχοληθούν με τη θεωρία των χρωμάτων και των σχημάτων, και ταυτόχρονα με τη ζωγραφική των σημαντικών καλλιτεχνών, Δασκάλων του Μπάουχαους και πρωτοπόρων της αφηρημένης τέχνης Βασίλι Καντίνσκι και Πάουλ Κλέε. Θα παρατηρήσουν επιλεγμένα έργα των δύο καλλιτεχνών και θα εξετάσουν την επίδραση και την εκφραστικότητα των χρωμάτων και σχημάτων, προτού δημιουργήσουν, στο επόμενο βήμα, τις δικές τους εκδοχές στη μορφή της ζωγραφικής και του κολάζ.

Βήμα 1: Οι συμμετέχοντες θα κοιτάξουν ζωγραφικά έργα του Καντίνσκι και του Κλέε και θα περιγράψουν τι βλέπουν και ποια σχήματα εντοπίζουν. Εδώ η φαντασία πρέπει να λειτουργήσει ελεύθερα.

Βήμα 2: Στο βήμα αυτό θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα χρώματα, τις γραμμές και τα βασικά γεωμετρικά σχήματα. Ποια στοιχεία εμφανίζονται; Πώς συνδυάζονται μεταξύ τους; Μπορούν οι εικόνες να αναχθούν πλήρως σε γεωμετρικά σχήματα, όπως κύκλους, τρίγωνα, τετράγωνα και ορθογώνια παραλληλόγραμμα;

Βήμα 3: Τώρα θα μοιραστούν έγχρωμες φωτοτυπίες των έργων ώστε οι συμμετέχοντες να κόψουν από αυτές τα βασικά σχήματα. Στη συνέχεια, θα φτιάξουν με αυτά τα δικά τους κολάζ, διατάσσοντάς τα με διαφορετικό τρόπο, συνδυάζοντας στοιχεία από διαφορετικά έργα και συνδέοντάς τα με δικές τους φιγούρες που θα ζωγραφίσουν με ξυλομπογιές ή νερομπογιές. Μπορούν επίσης να κόψουν άλλα βασικά σχήματα από χρωματιστό χαρτί και να τα ενσωματώσουν στα κολάζ.

Βήμα 4: Στο τέλος, τα κολάζ θα αναρτηθούν στον τοίχο ή σε έναν πίνακα και οι συμμετέχοντες θα τα παρατηρήσουν. Πώς επιδρούν τα χρώματα; Ποιοι νέοι σχηματισμοί προέκυψαν από τα βασικά σχήματα; Ποιο θα μπορούσε να είναι το επόμενο βήμα της αφαιρετικής διαδικασίας;

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Ο αρχιτέκτονας Βάλτερ Γκρόπιους ίδρυσε το 1919 τη Σχολή Μπάουχαους με την αξίωση να συνενώσει την τέχνη με τις εφαρμοσμένες τέχνες. Στόχος της σχολής ήταν να εκπαιδεύσει έναν νέο τύπο καλλιτέχνη, που θα συνδύαζε στο πεδίο του βιομηχανικού σχεδίου και της αρχιτεκτονικής προϊόντα κατάλληλα για τη βιομηχανική μαζική παραγωγή. Η Σχολή προέβαλλε την ιδέα να διαμορφώσει διαδικασίες της ζωής και, κατ' επέκταση, την κοινωνία συνολικά,

εστιάζοντας στη δημιουργία καθολικών έργων τέχνης μέσα από την ομαδική εργασία στο πλαίσιο μιας κοινότητας. Ταυτόχρονα, καθοριστικές συνιστώσες του παιδαγωγικού προσανατολισμού ήταν η διεπιστημονική προσέγγιση και ο πειραματισμός. Στην αρχή της φοίτησής τους στη Σχολή Μπάουχαους όλοι οι σπουδαστές παρακολουθούσαν έναν εξάμηνο προπαρασκευαστικό κύκλο, όπου διδάσκονταν με έναν παιδαγωγικά καινοτόμο και πειραματικό τρόπο τη χρήση των υλικών και τις βασικές αρχές σχεδιασμού. Στη συνέχεια, εκπαιδεύονταν στα εργαστήρια, καθένα από τα οποία διηύθυνε ένας δάσκαλος φόρμας και ένας δάσκαλος έργου.

Το 1920 ο Γκρόπιους διόρισε τον Πάουλ Κλέε στο Κρατικό Μπάουχαους της Βαϊμάρης. Το πολυσχιδές έργο του Κλέε κατατάσσεται στον εξπρεσιονισμό, τον κονστρουκτιβισμό, τον πριμιτιβισμό και το σουρεαλισμό. Ο Κλέε ανήκει στους σημαντικότερους εικαστικούς καλλιτέχνες του κλασικού μοντερνισμού του 20ού αιώνα. Το 1921 ανέλαβε τη διεύθυνση του εργαστηρίου βιβλιοδεσίας, το 1922 εκείνη του εργαστηρίου μεταλλοτεχνίας και από το 1922-23 έως το 1925 διηύθυνε το εργαστήριο υαλογραφίας. Στο πλαίσιο του προκαταρκτικού κύκλου, ο Κλέε δίδαξε τόσο στη Βαϊμάρη όσο και στο Ντέσσαου τη βασική θεωρία του για το σχεδιασμό (Elementare Gestaltungslehre). Το 1925 δημοσιεύτηκε το *Pädagogisches Skizzenbuch* [«Παιδαγωγικό Βιβλίο Σχεδίων»] του Κλέε ως δεύτερος τόμος της σειράς «Bauhausbücher» που εξέδιδε ο εκδοτικός οίκος του Μπάουχαους. Από το 1926-27 ως το 1930 ήταν υπεύθυνος του μαθήματος ελεύθερου σχεδίου γλυπτικής και ζωγραφικής, ενώ από το 1927 διηύθυνε το Εργαστήριο Ελεύθερης Ζωγραφικής, ή μάθημα ελεύθερης ζωγραφικής. Από το 1927 ως το 1929-30 δίδαξε θεωρία του σχεδιασμού στο εργαστήριο υφαντουργίας. Ο Κλέε αποχώρησε από τη Σχολή την 1η Απριλίου του 1931, αφού του προτάθηκε έδρα διδασκαλίας στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Ντύσσελντορφ. Ωστόσο, όταν την εξουσία κατέλαβαν οι εθνικοσοσιαλιστές ο Κλέε απολύθηκε από τη θέση αυτή.

Τον Ιούνιο του 1922, διορίστηκε από τον Βάλτερ Γκρόπιους στο Κρατικό Μπάουχαους της Βαϊμάρης ο Βασίλι Καντίνσκι, τον οποίο συνδέει φιλία με τον Κλέε. Ο Καντίνσκι δίδαξε στο Μπάουχαους μέχρι το κλείσιμο της Σχολής, το 1933 στο Βερολίνο. Ήταν καλλιτέχνης του εξπρεσιονισμού και ένας από τους πρωτεργάτες της αφηρημένης τέχνης. Μάλιστα ο ίδιος διατεινόταν ότι ήταν ο δημιουργός του πρώτου αφηρημένου έργου στον κόσμο – ένας ισχυρισμός που επί μακρόν θεωρούνταν σωστός στην ιστορία της τέχνης. Όταν ο Καντίνσκι προσλήφθηκε στο Μπάουχαους, ανήκε ήδη στα μεγάλα ονόματα του μοντερνισμού. Τα χρόνια που ήταν στη Σχολή, ήρθε σε επαφή με τον ρωσικό κονστρουκτιβισμό και η γεωμετρική δομή κυριάρχησε πλέον οριστικά στα έργα του. Στη Βαϊμάρη διηύθυνε το εργαστήριο τοιχογραφίας. Δίδαξε και στις τρεις έδρες της Σχολής τα μαθήματα «Αφηρημένα Στοιχεία Φόρμας» και «Αναλυτικό Σχέδιο», στο πλαίσιο του προκαταρκτικού κύκλου. Στο Ντέσσαου ήταν διευθυντής του σεμιναρίου ζωγραφικής, και από το 1927 διηύθυνε το Εργαστήριο Ελεύθερης Ζωγραφικής [μαζί με τον Κλέε]. Το 1926 δημοσιεύτηκε το σημαντικό έργο της σειράς «Bauhausbücher» *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο*. Μετά το 1933, ο Καντίνσκι έφυγε από τη Γερμανία και εγκαταστάθηκε στο Παρίσι.

Κείμενο αναφοράς για τη ζωγραφική στο Μπάουχαους:

Κείμενο της Flora Selunka για την κατηγορία του Μπάουχαους «Εικαστικές Τέχνες»:

«Το αυστηρά προσανατολισμένο σε συγκεκριμένους στόχους πρόγραμμα του Μπάουχαους δεν συνάδει προς το πνεύμα του χώρου των εικαστικών τεχνών. Παρ' όλα αυτά, σήμερα συνδέουμε με το Μπάουχαους κυρίως τα μεγάλα ονόματα (εικαστικών καλλιτεχνών): Πάουλ Κλέε, Βασίλι Καντίνσκι, Λάιονελ Φάινινγκερ, Γκέρχαρντ Μαρκς, Όσκαρ Σλέμμερ, Γιοχάννες Ίπτεν ή και Γκέοργκ Μούχε. Παρότι η εκπαίδευση ελεύθερων καλλιτεχνών δεν υπήρξε δεδηλωμένος στόχος της Σχολής, οι εικαστικοί καλλιτέχνες αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του διδακτικού προσωπικού στο Μπάουχαους. Παράλληλα με τα θεωρητικά μαθήματα των αρχών της φόρμας και των χρωμάτων που είχαν αναλάβει, ή τη συμβολή τους στο σχεδιασμό του προπαρασκευαστικού κύκλου, συχνά δίδασκαν ως δάσκαλοι φόρμας στα εργαστήρια. Ενώ τα

εργαστήρια διευθύνονταν από ένα δάσκαλο φόρμας και ένα δάσκαλο έργου, δινόνταν πάντα μεγαλύτερη βαρύτητα στο ρόλο του δασκάλου φόρμας. Αυτή η ανισορροπία ξεπεράστηκε εν μέρει όταν οι πρώτοι απόφοιτοι άρχισαν να διδάσκουν ως νεαροί Δάσκαλοι στο Ντέσσαου. Η επιρροή και η βαρύτητα των εικαστικών τεχνών στο Μπάουχαους ήταν θέμα που προκαλούσε συνεχώς διενέξεις. Στο Ντέσσαου η ανάθεση διδασκαλίας σε εικαστικούς καλλιτέχνες περιορίστηκε στη βασική εκπαίδευση των σπουδαστών. Ταυτόχρονα, ο Καντίνσκι και ο Κλέε προσέφεραν μαθήματα ελεύθερης ζωγραφικής, που μάλιστα γίνονταν εν μέρει στα ιδιωτικά τους ατελιέ. Το Μπάουχαους, όμως, ήταν πάντοτε και ένα σημείο συνάντησης, ένας χώρος που έδινε ώθηση στην καλλιτεχνική πρωτοπορία, και επιπλέον επωφελοούνταν από τη φήμη των “μεγάλων” ζωγράφων του. Παράλληλα με πολυάριθμες διαλέξεις, κυκλοφόρησε μια σειρά εκδόσεων του Μπάουχαους, τα *Bauhausbücher*, στην οποία εκδόθηκαν μεταξύ άλλων το *Σημείο*, *Γραμμή*, *Επίπεδο* του Καντίνσκι ή το *Die gegenstandslose Welt* («Ο κόσμος χωρίς αντικείμενο») του Καζιμίρ Μάλεβιτς».

ΕΙΚΟΝΕΣ, ΒΙΒΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ, ΒΙΒΛΙΑ, ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Michael Baumgartner (επιμ.), *Paul Klee: die Kunst des Sichtbarmachens : Materialien zu Klees Unterricht am Bauhaus*, [Έκθεση στο Seedamm Kulturzentrum, Pfäffikon SZ, Ίδρυμα Charles und Agnes Vögele, 14 Μαΐου έως 30 Ιουλίου 2000], Paul Klee Stiftung, Seedamm-Kulturzentrum. ISBN: 3716512192, εκδόσεις Benteli, 272 σελ., έτος έκδοσης: 2000

<https://athen.bibliothek.goethe.de/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=1303>

Josef Straßer, *50 Bauhaus-Ikonen, die man kennen sollte*, ISBN: 9783791341972, εκδόσεις Prestel, 157 σελ., έτος έκδοσης: 2009

<https://athen.bibliothek.goethe.de/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=4520>

Fabienne Eggelhöfer, Wolfgang Thöner, Marianne Keller Tschirren, *Meister Klee! Lehrer am Bauhaus*,

ISBN: 9783775733540, έτος έκδοσης: 2012

<https://athen.bibliothek.goethe.de/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=14262>

Günter Brucher, *Wassily Kandinsky - Wege zur Abstraktion*, εκδ. Prestel, Μόναχο / Λονδίνο / Νέα Υόρκη 1999, ISBN: 3791320564

https://athen.bibliothek.goethe.de/cgi-bin/koha/opacdetail.pl?biblionumber=1163&query_desc=kw,wrdr%3A+kandinsky

Αυτό το εργασία χορηγείται με άδεια [Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).